

Schmidt-Rubin

Schmidt-Rubin

Historie szwajcarskich karabinów powtarzalnych

Szwajcaria była pierwszym użytkownikiem karabinów powtarzalnych w Europie, od 1869 roku, ale ich karabiny powtarzalne Vetterli-Vitali posiadały rurowy magazynek pod lufą i strzelały nabojem 10,4 x 38R boczego zapłonu, w końcu lat 80.-tych XIX wieku były już na tle innych rozwijanych konstrukcji w Europie coraz bardziej przestarzałe. Od połowy lat 80.-tych XIX wieku trwały eksperymenty z nabojem oraz karabonem nowego typu. Konstrukcją nowej amunicji zajmował się major Eduard Rubin, natomiast konstrukcją karabinu powtarzalnego – major Rudolf Schmidt. Nabój karabinowy GP90 – 7,5 x 53,5 mm, posiadały jeszcze ładunek prochu czarnego, ale samą łuskę już bez wystającej kryzy, a sam pocisk małokalibrowy (średnicy wyjściowej 8,15 mm, choć na razie w pełni ołowiany, w papierowej owijce. Wraz z nowym nabojem do uzbrojenia wszedł karabin dostosowany do tej amunicji systemu Schmidt-Rubin typu G.89, zasilany wymiennym dwurzędowym magazynkiem systemu Lee mieszczącym aż 12 nabojów tego typu, tyle samo co poprzedni karabin systemu Vetterli. Karabin posiadał zamek ślizgowo-obrotowy dwutaktowy – rączka zamkowa w

formie litery T pozostała charakterystycznym elementem szwajcarskich karabinów przez niemal stulecie, do lat 80.-tych XX wieku. W tylnej części zamka sterczał pierścień iglicy, pozwalający ją ponownie napiąć w razie niewypału, lub unieruchomić (zabezpieczyć broń) po ich obróceniu o 90 stopni. Rygle umieszczone na tylnej części tulei ryglowej zakładanej na zamek sprawiły, że sama komora zamkowa musiała być bardzo długa – jej długość w modelu G.89 sięgała 235 mm, co wraz z równie długą lufą o długości 780 mm, co ostatecznie dało karabin powtarzalny o łącznej długości 1 303 mm. Magazynek ładowany był początkowo pojedynczymi nabojami, potem, na tylnej krawędzi okna wyrzutowego umieszczono prowadnice służące do ładowania z jedynych w swoim rodzaju kartonowych łódek o pojemności 6 naboji. Magazynek był zaopatrzony w podwójny zaczep do zatrzasku – zamiast blokady magazynka spotykanej w innych karabinach, w typie Schmidt-Rubin, magazynek można było opuścić o 5 mm, poza zasięg zamka i ładować broń pojedynczymi nabojami.

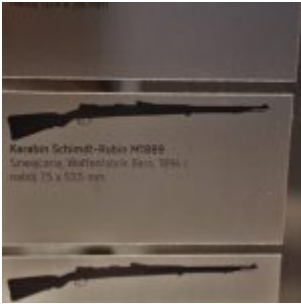
Jednocześnie wprowadzono pierwsze prace modernizacyjne nad przyjętą konstrukcją G.89, w 1896 roku pojawił się karabin powtarzalny G.89/96, niemal identyczny jak swój poprzednik, poza przesunięciem rygli o 20 mm naprzód karabinu.

W 1900 roku został wprowadzony kolejny wzór karabinu

powtarzalnego wzór zmodyfikowany, oznaczony jako G.89/00, tym razem swoją budową nawiązujący do brytyjskiej koncepcji „krótkiego karabinu”, z lufą o długości 592 mm (długość całkowita karabinu sięgała 1 105 mm), z magazynkiem, który został skrócony o połowę (teraz o pojemności 6 naboji karabinowych), gdyż teraz długi magazynek często prowadził o zaczepianie o oporządzenie żołnierza i przeszkadzał w strzelaniu z pozycji leżącej. Karabiny powtarzalne tego wzoru przeznaczono dla artylerii, telegrafistów, cyklistów i wojsk balonowych.

Oczywiście żołnierzom piechoty mógł się podobać pierwotny karabin systemu Schmidt-Rubin nie poddawał się z racji posiadania długiej komory zamkowej i zamka – zabiegom mającym na celu stworzenia odpowiedniej broni skróconej, która była by przeznaczona dla oddziałów kawalerii było już poważnym problemem. Powstały próby stworzenia usilnie karabinu, który dysponował by składaną na bok kolbą, wówczas pionierską tego typu konstrukcją zastosowaną w broni na świecie. W końcu Szwajcarzy w tym kierunku musieli uznać swoją porażkę i w 1893 roku zamówić karabinki kawaleryjskie w Austro-Węgier, w zakładach Steyra. Ich karabin, oznaczony jako K.93, który sam był odmianą austriackiego karabinka powtarzalnego, przeznaczonego dla oddziałów jazdy – M.90. Zastosowano w broni dwutaktowy zamek systemu Mannlichera, ryglowany o przez obrót, posiadający wymienny magazynek o pojemności 6 naboji karabinowych. Pierwsza partia została zakupiona w zakładach Steyra, następnie ich produkcja została uruchomiona już na terytorium Szwajcarii, wówczas w prywatnej firmie SIG Neuhausen oraz w państwowym Arsenale W+F, czyli w Eidgenössische Waffenfabrik w Bernie. Mimo to ogółem powstało jedynie 7 750 – 7 900 egzemplarzy (według różnych danych), co dziś czyni je jednym z najrzadszych karabinów produkcji szwajcarskiej.

7,5 mm Karabin powtarzalny Schmidt-Rubin G.89 M1889

Ekspонат – Waffenfabrik Bern, 1894 rok

Autor – zdjęcia: Dawid Kalka

Kraków, Kraków, Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa
"Nila"

Broń z kolekcji Dr. Stanisława Wcisło

Stosowane w Szwajcarii dla oddziałów jazdy karabinki systemu Mannlichera były jednak zbyt odmiennie od karabinów systemu Schmidt-Rubin, aby ową broń utrzymać w uzbrojeniu na najbliższe długie lata, ale dopiero w wyniku metody prób i błędów udało się na tyle przekonstruować zamek, by możliwe było skonstruowanie karabinka, mogącego go już w pełni zastąpić, którego oznaczono jako K.05. Jego konstrukcja pozostała w większości niezmienną, karabinek dla jazdy stanowił na dobrą sprawę odmianę krótkiego karabinu G.89/00, od którego zewnętrznie wyróżniał się brakiem możliwości zastosowania zaczepionego do broni bagnetu i mocowania broni

do pasa nośnego. Wraz z samym karabinkiem pojawił się też nowy nabój, oznaczony jako GP90/03, posiadający już ładunek prochu bezdymnego.

Podobnie jak w innych armiach europejskich, pojawienie się nowych typów amunicji karabinowej dysponujące pociskami ostrołukowymi, zamiast starszych modeli z pociskami tępołukowymi – wiązało się z przeprowadzeniem kolejnych modyfikacji karabinu, aby dostosować je do nowszej amunicji. Nowy szwajcarski G.11 z 1911 roku oprócz zastosowania zupełnie nowego naboju GP11 (7,5 x 55 mm nabój karabinowy z pociskiem o średnicy wyjściowej 7,87 mm), a co za tym idzie nowego zastosowania na broni nowego typu celownika – ramieniowo-krzywiznowego, zamiast wcześniej stosowanego ramieniowego. Karabin posiadał krótki magazynek ładowany z łódek amunicyjnych, a także szyjkę łoża z chwytem pistoletowym. Stopień na donośniku dwurzędowego magazynka zakończono z tyłu prostopadle, by zatrzymywał zamek po wystrzeleniu ostatniego naboju, informując o tym strzelca. Wyprodukowane i używane jeszcze do tej pory starsze modele karabinów i karabinków były modyfikowane, aby dostosować je do nowego naboju, tworząc model G.96/11. Proces ten w Szwajcarii trwał na tyle długo, że jeszcze w latach 20. XX wieku zdążył się pojawić specjalny nowy nabój do tych karabinów, z pociskiem pełnopłaszczyzowym, ale nadal używanym jeszcze pociskiem tępołukowym – oznaczony jako GP90/23. Równocześnie z karabinów G.11 pojawił się karabinek K.11, czyli karabinek nowego systemu, identyczny z nim konstrukcyjnie, a rozmiarami odpowiadający krótszego karabinku starszego typu G.96/00 i K.05.

K.11

Ostatnim ogniwem rozwoju szwajcarskich karabinów powtarzalnych był model oznaczony jako K.31 z 1931 roku. Broń została zaprojektowana przez pułkownika Adolfa Furrera. Raz jeszcze został zmieniony przewód lufy broni i średnica zastosowanego pocisku, zmniejszona teraz do 7,62 mm, bez zmiany oznaczenia naboju GP.11. Całkowicie przekonstruowany zamek z ryglami na przedzie trzonu zamkowego pozwolił nareszcie skrócić komorę zamkową o ponad 50 mm i w karabinie o tej samej długości całkowitej, co w modelu K.11, udało się zmieścić lufę karabinową o długości 653 mm, dłuższą niż większość w europejskich modelach krótkich karabinków. Karabin powtarzalny K.31 posłużył jako punkt wyjścia do modeli karabinów wyborowych wersji K.31/42, K.31/43 oraz ZfK. 55, ostatni już powstał po zakończeniu II Wojny Światowej.

Wersje broni: karabiny i karabinki

- Infanteriegewehr Modell 1889 – wersja podstawowa, produkowany w latach 1891 – 1897, wyprodukowano – 212 000 egzemplarzy. Nazwa broni Schmidt-Rubin pochodzi od nazwisk projektantów – pułkownika Rudolfa Schmidta, oraz projektanta naboju 7,5 x 55mm Swiss – pułkownika Eduarda Rubina
- Infanteriegewehr Modell 1889/96 – wersja zmodernizowana, produkowana w latach 1897 – 1912, wyprodukowano – 127

000 egzemplarzy. Broń zmodernizowana przez pułkownika Vogelsgang wraz ze swoim asystentem Rebholz, dlatego znawcy nazywają tą i dalsze wersje często modelami Vogelsgang-Rebholz

- Kadettengewehr Modell 1897 – wersja dla kadetów, produkowana w latach 1898 – 1927, wyprodukowano – 7 900 egzemplarzy
- Kurzes Schweizer Gewehr Modell 1889/1900 – karabinek, produkowany w latach 1901 – 1911, wyprodukowano – 18 750 egzemplarzy
- Karabiner Modell 1905 – karabinek kawaleryjski, produkowany w latach 1906 – 1911, wyprodukowano – 7 900 egzemplarzy
- Infanteriegewehr Modell 1911 lub G.11 karabin, produkowany w latach 1914 – 1933, wyprodukowano – 184 200 egzemplarzy

7,5 mm Karabin powtarzalny Schmidt-Rubin G.11 M1911

Ekspонат – Waffenfabrik Bern, 1914 rok

Autor – zdjęcia: Dawid Kalka

Kraków, Kraków, Muzeum Armii Krajowej im. gen. Emila Fieldorfa
"Nila"

Broń z kolekcji Dr. Stanisława Wcisło

- Karabiner Modell 1911 lub K.11 karabinek, produkowany w latach 1913 – 1915, wyprodukowano – 133 000 egzemplarzy
- Waffenfabrik Bern – Karabiner Modell 1931 lub K.31 – karabinek, produkowany w W+F Bern w latach 1933 – 1958, wyprodukowano – 582 230 egzemplarzy – karabinek ten często potocznie nazwany „Schmidt-Rubin K.31”, co jednak nie jest prawidłowo, gdyż zarówno pułkownik Rudolf Schmidt (1832–1898), projektant pierwszej wersji karabinu zw. Schmidt-Rubin, jak i Eduard Rubin (1846–1920), projektant naboju 7,5 x55 mm oboje dawno

nie żyli w 1931. Karabinek K.31 został zaprojektowany przez pułkownika Adolfa Furrera (1873–1958).

- ZF-Karabiner Modell 1931/42 i 1931/43 – karabin strzelca wyborowego, produkowany w latach 1944 – 1946, wyprodukowano – 2 240 egzemplarzy
- ZF-Karabiner Modell 1955 – karabin strzelca wyborowego, produkowany w latach 1957 – 1959, wyprodukowano – 4 150 egzemplarzy

Podstawowe dane taktyczno-techniczne: G.89 M1889

- Państwo: Szwajcaria
- Rodzaj karabin powtarzalny
- Prototypy: 1889 tok
- Produkcja: lata 1891-1897
- Wyprodukowano: 212 000 egzemplarze
- Kaliber broni: 7,5 mm
- Nabój karabinowy: 7,5 x 53,5 mm (GP90)
- Wymiary konstrukcji:
- Długość broni: 1303 mm bez zamocowanego bagnetu, 1600 mm z zamocowanym bagnetem
- Długość lufy: 780 mm
- Masa broni: 4,45 kg bez zamocowanego bagnetu, 4,63 kg z zamocowanym bagnetem
- Prędkość początkowa wystrzelonego pocisku: 590-600 m/s
- Zasięg maksymalny: do 2000 m

Podstawowe dane taktyczno-techniczne: Model 1911 (G.11)

G.11

- Państwo: Szwajcaria
- Rodzaj karabin powtarzalny
- Prototypy: 1911 rok
- Produkcja: lata 1911-1933
- Wyprodukowano: 184 200 egzemplarze
- Kaliber broni: 7,5 mm
- Nabój karabinowy: 7,5 x 55 mm (GP11)
- Wymiary konstrukcji:
- Długość broni: 1311 mm bez zamocowanego bagnetu, 1600 mm z zamocowanym bagnetem
- Długość lufy: 780 mm
- Masa broni: 4,43 kg bez zamocowanego bagnetu, 4,61 kg z zamocowanym bagnetem
- Prędkość początkowa wystrzelonego pocisku: 720 m/s
- Zasięg maksymalny: do 2000 m

Bibliografia

1. Karabiny karabinki i pistolety maszynowe Encyklopedia długiej broni wojskowej XX wieku – Żuk Aleksandr B.
2. Witold Głębowicz, Roman Matuszewski, Tomasz Nowakowski: Indywidualna broń strzelecka II wojny światowej, Warszawa 2010
3. Leszek Erenfeicht: Konie robocze. Karabiny powtarzalne II wojny światowej. „Strzał”, 5(25)/2005